

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО; КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Зеленський С.М.,

*кандидат юридичних наук, доцент, докторант кафедри правосуддя
Національного університету «Острозька академія»*

УДК 343.132

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ
У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СПРАВЕДЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Вступ. Реалізація Україною намічених правових реформ та запровадження передбачених ними високих стандартів кримінального правосуддя призвело до суттєвих змін у кримінальному процесуальному законі. Чинний КПК України акумулював у собі значну кількість демократичних і прогресивних здобутків науки кримінального процесу, розробок видатних вчених-процесуалістів, враховано позитивний досвід зарубіжних країн у сфері протидії злочинності. Зазначені зміни кримінального процесуального законодавства змушують переосмислити по-новому та проаналізувати їх з урахуванням реформування правоохоронних та судових органів, зміною змісту їх діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність проведення досліджень, пов'язаних із потребою чіткого визначення ролі слідчих та інших процесуальних дій, їх основних характеристик та ознак, що відображають їх відмінний характер, не викликає сумніву. Навпаки, завжди привертало увагу вчених-процесуалістів. Питання визначення ролі і значення слідчих дій, процесуального порядку їх проведення та загальних проблем у зазначеному правовому інституті було об'єктом дослідження та вивчення таких науковців: В.І. Галаган, В.П. Горбачов, Ю.М. Грошевий, А.Я. Дубинський, О.В. Капліна, О.М. Ларін, М.М. Михеєнко, Д.П. Письменний, М.А. Погорецький, В.О. Попелюшко, С.М. Стахівський, В.М. Тертишник, Л.Д. Удалова, В.П. Шибіко.

Кардинальна трансформація, що відбулася в період реформ, торкнулася й інституту слідчих дій. У зв'язку із цим набуває актуальності теоретичне осмислення, систематизація й аргументація основних положень кримінального провадження щодо забезпечення його справедливості. Виникає потреба визначення ролі та значення слідчих (розшукових) дій у встановленні фактів, що стосуються конкретного кримінального провадження. Так, принципово новим та прогресивним стало законодавче закріплення понять «слідчі (розшукові) дії» (далі – СРД) та їх різновиду «негласні слідчі (розшукові) дії» (далі – НСРД). Таке поєднання усіх способів отримання доказів, закріплених у кримінальному процесуальному законі, спонукає до дискусій стосовно забезпечення права кожного з учасників кримінального провадження на справедливість у кримінальному процесі.

Постановка завдання. Метою є дослідити роль і значення СРД та процесуального порядку їх проведення, обґрунтувати необхідність розглядати СРД основним способом встановлення об'єктивної істини і справедливості у кримінальному провадженні.

Виклад основного матеріалу. Різні погляди вчених відбиваються також і на їх визначенні ролі та значення СРД у кримінальному провадженні. Загалом можна виділити дві групи поглядів. У широкому розумінні слідчими називають усі процесуальні дії уповноваженої законом особи, слідчого, які він проводить. Виконання їх потрібне для реалізації завдань під час кримінального провадження. Не можна не згадати, що такі думки висловлювали І.М. Лузгін [1, с. 94–96] і О.М. Ларін [2, с. 98–101], визначаючи слідчі дії як будь-які процесуальні дії слідчого. Отже, шляхом виконання слідчих дій відбувається реалізація засади справедливості, закладеної у норми чинного кримінального процесуального закону. У вузькому значенні це дії пізнавального характеру, що проводить слідчий, спрямовані на всебічне та повне встановлення об'єктивної істини у кримінальному провадженні.

Більш вузько в аспекті забезпечення справедливості кримінального провадження визначили слідчі дії Н.В. Жогін та Ф.Н. Фаткуллін [3, с. 108–109], зазначаючи, що їх проведення регламентоване кримінальним процесуальним законом і метою є виявлення і закріплення доказів. У вузькому значенні, в аспекті лише пізнавальної діяльності слідчого, розглядав слідчі дії С.А. Шейфер, акцентуючи на їх використанні як засобів збирання доказів, наголошуючи на їх регламентованості кримінальним процесуальним законом та комплексному характері. Це, зазначав він, пізнавальні і засвідчувальні операції, що відповідають особливостям певних слідів злочину та пристосовані для ефективного відшукування, сприйняття та закріплення доказової інформації, яка в них міститься [4, с. 23–24].

Закріплення поняття СРД у законі неоднозначно впливає й на вирішення питань щодо їх змісту та ролі у процесі доказування. Особливого значення набувають дослідження вчених, які розкривали поняття слідчих дій через їх важливу роль в процесі доказування, звертаючи увагу на окремі аспекти їх функціонального призначення в забезпеченні цього процесу. Зокрема, М.М. Михеєнко, В.Т. Нор, В.П. Шибіко [5, с. 234], В.П. Горбачов [6, с. 63–64],

Ю.М. Грошевий [7, с. 287], Л.Д. Удалова [8, с. 158], В.М. Тертишник [9, с. 478] розглядають слідчі дії у вузькому значенні як частину процесуальних дій, але пов'язаних із виявленням, фіксацією та перевіркою доказів у кримінальному провадженні. Більш широко з метою висвітлення ролі і значення слідчих дій у кримінальному правосудді визначив їх С.М. Стахівський, вказавши на таку неодмінну ознаку, як процесуальний примус, що виділяє їх серед інших процесуальних дій, спрямованих на збирання і перевірку доказів у кримінальному провадженні [10, с. 7]. М.А. Погорецький звертає увагу на функціональне призначення слідчих дій, вказуючи на те, що вони, крім функції отримання та перевірки доказів, виконують функцію оцінювання доказів [11, с. 392–393].

Прихильники трактування слідчих дій у широкому і вузькому значенні одноставні в тому, що порядок їх проведення – це детально регламентований кримінальним процесуальним законом процес, який складається із системи взаємопов'язаних операцій, зумовлених наявністю і своєрідним поєднанням у кожному з них загальнонаукових методів пізнання, які мають комплексний характер. В аспекті нашого дослідження важлива пізнавальна спрямованість СРД, на якій наголосила О.В. Капліна після набуття чинності новим КПК України, тобто вони завжди спрямовані на отримання, фіксацію або перевірку доказів [12, с. 365]. М.Я. Никоненко визначає СРД як такі, що мають комплексний характер, являють собою сукупність пошукових пізнавальних і засвідчуючих операцій, направлених на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні [13, с. 223].

Слідчий, особа, якій законом надано переважне право їх застосовувати, наділена за ч. 5 ст. 40 КПК України процесуальною самостійністю і може застосувати будь-який із цих методів, один чи кілька, наперед не знаючи, в якому поєднанні і черговості вони будуть використані. Прокурор може проводити СРД у разі необхідності за п. 4 ч. 2 ст. 36 КПК України, але переважно доручає їх проведення. Звертаємо увагу на ці положення, закріплені в законі, оскільки слідчі особисто проводити НСРД нині не мають можливості за браком засобів, часу та професійних навичок, незважаючи на те, що мають таке право за законом. Під час виконання доручень слідчого, прокурора оперативні працівники зобов'язані точно виконувати вимоги закону. Доцільно при цьому спиратися на теоретичні засади законності оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД), вироблені юридичною наукою. Вчені цілком обґрунтовано визнають ОРД одним з етапів слідства [11, с. 321]. Законність при цьому розглядають як фундаментальне положення, що зумовлює існування та пронизує всю систему засад цієї діяльності. Засада законності зазвичай нерозривний зв'язок НСРД із правом.

Оперативні підрозділи можуть проводити СРД та їх різновид НСРД у кримінальному провадженні лише за письмовим дорученням слідчого, прокурора, а підрозділ детективів, оперативно-техніч-

ний підрозділ та підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України – за письмовим дорученням детектива або прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Крім того, закон забороняє співробітникам оперативних підрозділів (крім підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України) проводити будь-які процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора. Проте під час виконання таких доручень слідчого, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого.

Усі СРД взаємозумовлені і взаємопов'язані. Їх об'єднує спрямованість – збирання, перевірка й оцінка доказів та мета – забезпечення виконання завдань кримінального правосуддя. Так, розглядаючи сутнісний характер слідчих дій, необхідно звернути увагу на те, що процесуальний порядок їх проведення включає збирання, перевірку, оцінку і використання доказів. Крім безпосередньо слідчої діяльності, роботи з доказами, порядок проведення СРД передбачає організаційний аспект як поєднання кримінальних процесуальних процедур та організаційно-технічних заходів.

Суттєво модернізований кримінальний процес в Україні із запровадженням нового інституту, яким є інститут НСРД, свідчить про запровадження нової ідеології кримінального провадження. Такий розвиток кримінального процесуального законодавства в Україні визначив нові напрями дискусій. Із прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України, глав 20 і 21, визнано їх основним інструментом у процесі доказування в кримінальному провадженні. Забезпечення реалізації його завдань шляхом встановлення фактів у конкретному кримінальному провадженні відбувається рівною мірою з допомогою доказів, здобутих слідчим, і розшуковим шляхом. Такий знак рівності поставлено задля підвищення ефективності кримінального провадження як шляху до забезпечення відновлення втраченої через вчинення кримінального правопорушення справедливості у суспільстві. Проте виникає слушне питання стосовно достовірності, належності й допустимості здобутих доказів. Встановлення фактів і обставин вчинення злочину розшуковим шляхом, надійність охорони і захисту прав фізичних і юридичних осіб піддавалась сумніву науковцями радянського періоду, які звертали увагу на небезпечність змішування оперативно-розшукової і кримінальної процесуальної діяльності [14, с. 89].

НСРД чинний КПК України визначає як різновид СРД, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених у цьому кодексі. У законі не випадково визначено вичерпний перелік таких дій: аудіо-, відеоконтроль особи; накладення арешту на кореспонденцію; огляд і виїмка кореспонденції; зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж; зняття інформації з електронних інформа-

ційних систем; обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу; спостереження за особою, річчю або місцем; аудіо-, відеоконтроль місця; контроль за вчиненням злочину; виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації; негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження; використання конфіденційного співробітництва. З наведеного переліку легко побачити, що НСРД не відрізняються за змістом від ОРД. Розмежування можна провести лише за колом суб'єктів ініціативи та юридичною формою. Тому під час дослідження основних вимог, що забезпечують справедливість кримінального провадження стосовно проведення НСРД, на перше місце виходить засада законності.

У сучасних умовах спостерігається зростання протидії органам досудового розслідування з боку осіб, які вчинили злочини. Тому першочергове значення має вимога невідкладного проведення процесуальних дій, слідчих і розшукових, спрямованих на встановлення фактів, що можуть мати доказове значення, встановлення і розшук злочинців. Йдеться також про встановлення балансу цінностей – тих, які втрачаються, зменшення гарантій законності, і тих, за рахунок яких підвищується ефективність кримінального провадження, враховуючи функціональне призначення НСРД. Постає необхідність формування таких інститутів досудового і судового кримінального провадження, які б усували сумніви щодо упередженості кримінального провадження, достовірності отриманих доказів, свавільного втручання у права і свободи людини.

Забезпечення справедливості кримінального провадження відбувається шляхом поступового наближення національного законодавства до вимог міжнародних і європейських стандартів. Запроваджено судовий контроль і прокурорський нагляд за законністю ОРД і досудовим розслідуванням, запроваджено інститут оскарження дій і рішень органів досудового розслідування і прокурора до суду. Наука кримінального процесу, досліджуючи та узагальнюючи недоліки і прогалини чинного законодавства, виявлені практикою, формує наукову модель кримінального провадження, використовуючи європейський досвід та враховуючи українські реалії.

На досудовому розслідування під час збирання і перевірки доказів створюються передумови для оцінки доказів і ухвалення судом законного і справедливого рішення по суті кримінальної справи. Від цього залежить як повнота реалізації конституційних прав людини і громадянина, так і нехтування ними. Зважаючи на те, що за чинним кримінальним процесуальним законом України сторони мають нерівні можливості у доказуванні на досудовому розслідуванні, переважно в судах розглядають допустимість чи недопустимість доказів, отриманих стороною обвинувачення. Визнаватися допустимими і використовуватися як докази у кримінальній справі можуть тільки фактичні дані, одержані від-

повідно до вимог кримінального процесуального законодавства. Обвинувачення у вчиненні злочину не може бути обґрунтоване фактичними даними, одержаними незаконним способом, а саме: з порушенням конституційних прав і свобод людини і громадянина; з порушенням установлених законом порядку, засобів, джерел отримання фактичних даних; неуповноваженою на те особою тощо. Обов'язок доказування, безсумнівно, покладається також і на суддю, є його правом і моральним обов'язком. Він має право і зобов'язаний ініціювати проведення СРД із метою встановлення об'єктивної істини і справедливості у кримінальному провадженні, не стаючи при цьому на сторону обвинувачення чи захисту.

Моральні проблеми, що виникають у кримінальному процесі, насамперед, у доказуванні, пов'язані зі встановленням істини. У кримінальному судочинстві, де встановлені слідчим і судом факти стають підставою для прийняття відповідальних рішень, що стосуються долі людини, особливо важливою є достовірність використовуваних знань. Вимоги об'єктивності і справедливості цілком узгоджуються із засадою змагальності в кримінальному процесі. Вона не є самоцінністю. Цінність її проявляється тільки в тому разі, якщо вона сприяє виконанню завдань кримінального судочинства та досягненню мети, заради якої суспільство й організовує судовий розгляд кримінальних справ. Засада змагальності у кримінальному судочинстві, за КПК України 2012 р., не виключає обов'язку, а, навпаки, зобов'язує суд під час розгляду кримінальних справ, зберігаючи об'єктивність і неупередженість, створювати необхідні умови для реалізації сторонами їх процесуальних прав і виконання процесуальних обов'язків (ч. 6 ст. 22 КПК України).

Висновки. СРД є водночас способом встановлення об'єктивної істини у кримінальному провадженні і гарантією його справедливості, тобто складовими елементами механізму, правового інституту, що забезпечує право кожної особи на справедливість у кримінальному провадженні. Інститут СРД допомагає визначити правовий статус кожного з учасників кримінального провадження, основних його процесуальних прав, зокрема права на захист та участь у доказуванні. Справедливість у кримінальному провадженні вимагає запровадження гарантій забезпечення від обвинувального ухилу під час прийняття рішення та проведення СРД, уникнення суб'єктивізму, тенденційності чи навіть свавілля, усього, що перетворює кримінальне судочинство на знаряддя утисків підозрюваного, обвинуваченого, ототожнює його з винуватим, робить його фактично безправним. У безпосередньо-процесуальному значенні СРД забезпечують у кримінальному провадженні отримання таких знань зі встановлення об'єктивної істини, які є необхідною умовою для забезпечення його справедливості та правосудності ухваленого судом рішення з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа

не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Обвинувальний ухил розслідування суперечить засаді справедливості кримінального провадження. Слідчий, прокурор, співробітник оперативного підрозділу, виконуючи свій моральний і правовий обов'язок, зобов'язані всебічно, повно і неупереджено встановити усі обставини кримінального правопорушення. Обов'язок суддів забезпечити всебічне, повне і неупереджене дослідження обставин справи, спираючись при цьому за засадою змагальності на допомогу сторін обвинувачення і захисту. Обвинувачений не зобов'язаний доводити свою невинуватість, але може і повинен володіти засобами її доведення. Водночас це не суперечить вимогам закону щодо забезпечення підозрюваному, обвинуваченому, засудженому, виправданому права на участь у доказуванні, представленні доказів і доведенні їхньої переконливості. Закон встановлює правило, за яким, спираючись на визнані світом стандарти справедливого правосуддя, забороняє під час кримінального провадження піддавати особу катуванню, жорстокому, нелюдському або поведженню чи покаранню, що принижує її гідність, вдаватися до погроз застосування такого поведження, утримувати особу у принизливих умовах, примушувати до дій, що принижують її гідність (ч. 2 ст. 11 КПК України). Єдиний орган держави наділений правом визнати законність СРД та справедливості кримінального провадження загалом, а особу винуватою – суд, що здійснює правосуддя на засадах законності, незалежності, гласності та змагальності. У найзагальнішому вигляді роль СРД проявляється в їх здатності забезпечити встановлення об'єктивної істини в конкретному кримінальному провадженні, а значення – у забезпеченні права на справедливість у кримінальному провадженні, оскільки будь-яка особа може бути визнана винуватою у вчиненні злочину і покарана лише за умови, що її вина буде доведена в передбаченому законом порядку і встановлена обвинувальним вироком суду на підставі достовірних, достатніх, належних і допустимих доказів.

Перспективними для подальших розвідок у цьому напрямі вважаємо дослідження порядку, строків проведення слідчих (розшукових) дій, забезпечення можливості у судовому порядку перевірки законності та справедливості обмеження на час про-

ведення СРД прав і свобод людини. Лише за таких умов обвинувальний вирок суду може вважатися справедливим у кримінальному правосудді і таким, в якому обґрунтовано визнаються винуватими тільки особи, що дійсно вчинили кримінальне правопорушення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лузгин И.М. Расследование как процесс познания / И.М. Лузгин. – М. : Юрид. лит., 1969. – 176 с.
2. Ларин А.М. Работа следователя с доказательствами / А.М. Ларин. – М. : Юрид. лит., 1966. – 156 с.
3. Жогин Н.В. Предварительное следствие в советском уголовном процессе / Н.В. Жогин, Ф.Н. Фаткуллин. – М. : Юрид.лит., 1965. – 367 с.
4. Шейфер С.А. Следственные действия. Основания, процессуальный порядок и доказательственное значение / С.А. Шейфер. – Самара : Самарский ун-т, 2004. – 225 с.
5. Михеєнко М.Я., Нор В.Т., Шибіко В.П. Кримінальний процес України: підруч. / М.Я. Михеєнко, В.Т. Нор, В.П. Шибіко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Либідь, 1999. – 536 с.
6. Прийняття процесуальних рішень та проведення слідчих дій: [навч. посіб.] / [В.П. Горбачов, Л.І. Шаповалова, А.О. Шульга та ін.]; за ред. В.П. Горбачова. – Донецьк : ДЮІ ЛДУВС, 2012. – 364 с.
7. Грошевий Ю.М. Кримінальний процес України: підруч. / за ред. Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної. – Х. : Право, 2010. – 607 с.
8. Удалова Л.Д. Кримінальний процес України: підруч. / Л.Д. Удалова. – К. : Вид. Паливода А.В., 2007. – 352 с.
9. Тертишник В.М. Кримінально-процесуальне право України: підруч. / В.М. Тертишник. – 4-те вид., доп. і переробл. – К. : А.С.К., 2003. – 1120 с.
10. Стахівський С.М. Слідчі дії як основні засоби збирання доказів: [науково-практичний посібник] / С.М. Стахівський. – К. : Атіка, 2009. – 64 с.
11. Погорецький М.А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: [монографія] / М.А. Погорецький. – Х. : Арсіс, ЛТД, 2007. – 576 с.
12. Кримінальний процес: підруч. / [Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.]; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. – Х. : Право, 2013. – 824 с.
13. Кримінальний процес: підруч. / За заг. ред. В.В. Коваленка, Л.Д. Удалової, Д.П. Письменного. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 544 с.
14. Дубинский А.Я. Исполнение процессуальных решений следователя. Правовые и организационные проблемы / А.Я. Дубинский. – К. : Наукова думка, 1984. – 183 с.

Зеленський С.М. РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СПРАВЕДЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У цій публікації слідчі (розшукові) дії розглядаються як способи, за допомогою яких встановлюються докази у кримінальному провадженні. Визначаються їх роль та значення у забезпеченні права на справедливість у кримінальному провадженні. Обґрунтовується необхідність розглядати слідчі (розшукові) дії основним способом встановлення об'єктивної істини і справедливості у кримінальному провадженні. Суддя має право і зобов'язаний ініціювати проведення слідчих (розшукових) дій із метою встановлення об'єктивної істини і справедливості у кримінальному провадженні. Обвинувачений не має доводити свою невинуватість, але має володіти засобами її доведення. Право підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого на участь у доказуванні, представленні доказів і доведенні їх переконливості прямо передбачено законом.

Ключові слова: слідчі (розшукові) дії, докази, доказування, справедливість, істина, кримінальне провадження, законність.

Зеленский С.Н. РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ СЛЕДСТВЕННЫХ (РОЗЫСКНЫХ) ДЕЙСТВИЙ В ОБЕСПЕЧЕНИИ СПРАВЕДЛИВОСТИ УГОЛОВНОГО ПРОИЗВОДСТВА

В этой публикации следственные (розыскные) действия рассматриваются как способы, с помощью которых устанавливаются доказательства в уголовном производстве. Определяется их роль и значение в уголовном производстве. Обосновывается необходимость рассматривать следственные (розыскные) действия основным способом установления объективной истины и справедливости в уголовном производстве. Судья имеет право и обязан инициировать проведение следственных (розыскных) действий для установления объективной истины и справедливости. Обвиняемый не должен доказывать свою невиновность, но должен обладать средствами её доказывания. Право подозреваемого, обвиняемого, осужденного, оправданного на участие в доказывании, представлении доказательств и доведении их убедительности прямо предусмотрено законом.

Ключевые слова: следственные (розыскные) действия, доказательства, доказывание, справедливость, истина, уголовное производство, законность.

Zelenskiy S.N. ROLE AND IMPORTANCE OF INVESTIGATION (SEARCH) ACTIONS IN THE PROVISION OF JUSTICE OF CRIMINAL PRODUCTION

In this publication investigative (search) actions are considered as the main ways of establishing evidence in criminal proceedings. Their role is substantiated – the ability to ensure the establishment of objective truth in a specific criminal proceeding. The importance is shown in ensuring the right to justice in criminal proceedings. It seems that a person can be convicted of a crime and punished only if his guilt is proved in accordance with the procedure prescribed by law and established with the help of reliable, sufficient, relevant and admissible evidence.

Consider the views of scientists who consider investigative actions in a broad sense, like all procedural actions of a person authorized by law. In a narrow sense, investigative actions are actions of a cognitive nature aimed at the comprehensive and complete establishment of objective truth in criminal proceedings.

It seems that the court (judge) has the right and is obligated to initiate investigative (search) actions to establish objective truth and justice. The thesis is advanced that moral problems arise in the criminal process, primarily in proving. They are connected with the establishment of truth. The reliability of the knowledge used is especially important in criminal proceedings. The requirements of objectivity and fairness are in full agreement with the principle of adversarialism in criminal proceedings. It contributes to the fulfillment of the tasks of criminal justice and the achievement of the purpose for which society organizes criminal proceedings. The principle of adversarial procedure in criminal proceedings obliges the court to consider the criminal cases while maintaining objectivity and impartiality, create the necessary conditions for the parties to exercise their procedural rights and perform procedural duties. The accused must not prove his innocence, but must have the means to prove it. The right of a suspect, accused, convicted, justified to participate in proving, presenting evidence and bringing their credibility directly is provided by law.

Accusation of a crime can not be justified by factual data obtained in an illegal way. These are violations of constitutional rights and freedoms of a person and a citizen connected with violation of the procedure for conducting investigative (search) actions established by law. For the purposes of fair criminal justice, judicial control and prosecutor's supervision of the legality of the operational-search activity and pre-trial investigation were introduced. Promotes the fairness of criminal proceedings, the institution of appealing the actions and decisions of the pre-trial investigation bodies and the prosecutor to the court.

Through the conduct of investigative (search) actions, the principle of fairness, embodied in the norms of the current criminal procedural law, is being implemented. Legality is considered as a fundamental provision that predetermines the existence and permeates the whole system of principles of criminal proceedings. The principle of legality underscores the inseparable link between investigative (investigative) actions and law.

Key words: investigative (search) actions, evidence, proof, justice, truth, criminal procedure, lawfulness.